

Käytä kuivana! – seminaarin avauspuheenvuoro.
Tampere 23.8.2012 klo. 10.00 Tampereen yliopisto

Kari Karanko Suurlähettiläs - emeritus

Arvoisat kuulijat

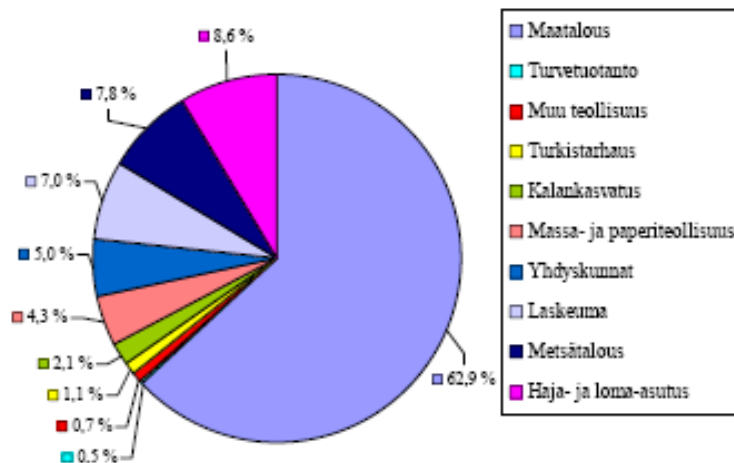
Lappeenrannan teknisessä yliopistossa valmistui joku aika sitten selvitys ”Haja-asutusalueiden jätevesihuollon kehittyminen Suomessa vuosina 1960- 2014.” Assistentti Hanna Värriin ohjauksessa valmistunut Kaisa Mannisen tutkimus kertoo erinomaisella tavalla siitä, millä tavalla asuinyhteisöjen erilaiset päästöt vaikuttavat alajuoksun vesistöihin ja suhteellisen matalapohjaisiin järviimme typpi ja fosforikuormituksena ja millä tavalla vesihuoltomme ja jätevesikysymystemme hallinnollinen ohjaus on kehittynyt.

Suomi on tunnetusti tuhansien järvien maa. Selvityksen mukaan haja-asutuksen ja vapaa-ajan kiinteistöjen jäteveden aiheuttama kuormitus saattaa paikallisesti olla kohtalokasta pienille vesistöille ja vesitilavuudeltaan pienille järville. Pitkän jääpeitekauden aikana ei happea liukene veteen. Suuri luonnonkuorma syntyy maaperästä huuhtoutuvina ravinteina. Seurauksena on suuri pilaantumisalttius Suomen vesistöissä.

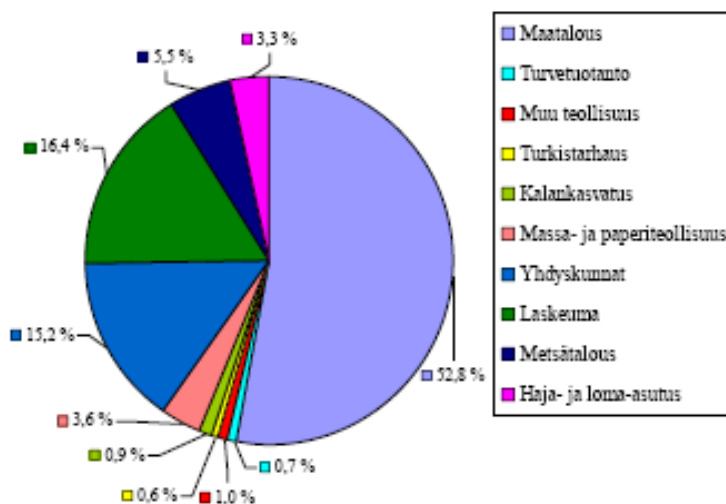
Selvityksessä on mainio kuva vesistöjemme fosfori- ja typpikuormituksesta eri valumalähteisiin jaoteltuna. Mitä sille voitaisiin tehdä, että maatalouden fosforikuormitus on liki 63 % ja typen liki 33%. Yhdyskuntien osalta fosforin osuus on 5% ja typen osuus 15%. Metsätalouden osuudet ovat vastaavasti 8% ja 5%.

Koska laskelmat ovat vuodelta 2006, eivät esimerkiksi kaivosteollisuuden päästöjen lisäykset ole mukana ja uskoisin, että myös turveteollisuuden päästöjen osalta luvut saattavat olla muuttuneet.

Poliittisena johtopäätöksenä kuitenkin muutama vuosi sitten päätettiin asettaa haja-asutusalueet ja vapaa-ajanasunnot yhteiseen muottiin. Tilaa ei juuri annettu nk. talonpoikaisjärjelle. Samanaikaisesti teollisuuden ja kaivosteollisuuden päästöjen osalta valvonta taisi pettää.

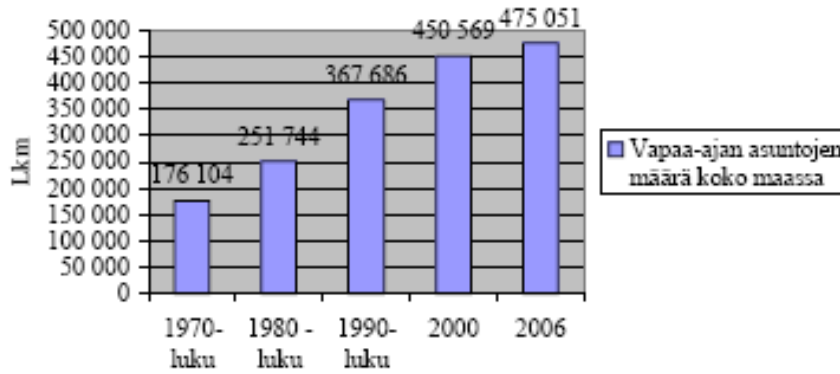

Kuva 2. Fosforikuormitus eri lähteistä Suomessa vuonna 2006. (Suomen ympäristökeskus 2007a)

Kuva 3. Typpikuormitus eri lähteistä Suomessa vuonna 2006. (Suomen ympäristökeskus 2007a)

Vapaa-ajanasuntojen määrässä on Suomessa tapahtunut merkittävä muutos tultaessa 1970-luvulta tähän päivään. Tuolloin meillä oli noin 150 000 mökkiä tai huvilaa, nyt määrä on liki puoli miljoonaa ja noista vapaa-ajanasumuksista neljännes alkaa olla varustetasoltaan jo ympärisvuotisen asumisen tasoa. Vapaa-ajan asumisen ja liikkumisen määrä on sitä luokkaa, että selkeällä jätteiden käsittelyllä ja jäteveden huolellisella käsittelyllä on merkitystä. Saostuskaivojen salliminen järviemme ja jokimme läheisyydessä muodostaa kuitenkin rikkoutumisriskin, johon on varauduttava.

Kuva 4. Vapaa-ajan asuntojen määrän kehittyminen. (Kesämökkit 2006. Tilastokeskus)

Olemme 1960-luvun vesilain voimaantulon jälkeen kehittyneet hurjasti. Koko maamme koskeva muuttoliike on aiheuttanut merkittävän kaupunkirakenteen muutoksen. Kaupunkien ympäristön taajamat muistuttavat rakenteeltaan kuitenkin maaseutua. Tämä seikka antaa meille aiheen pohtia myös maaseutumaisia teknisiä ratkaisuja talouksien käymäläjätteen organisoinnin ja kierrätyksen osalta. Talousjätteen kierrätyskin vaatii vielä asennemuutosta ja koulutusta.

Vesilain myötä alettiin kiinnittää huomiota veden saantiin, sen laatuun ja moniin teknisiin ongelmiin. Jätevedenkäsittelyn osalta olimme pitkään opetteluvaiheessa. Koska Suomessa ei missään vaiheessa vesi ole ollut saatavuusongelma, ei meillä juuri ole pohdittu raakaveden ja puhdistetun veden käyttöä vaihtoehtona eikä jäteveden kierrätystä. Meillä tuntuu olevan varaa puhdistaa kaikki vesi autonpesusta käymälöiden huuhteluun ja puutarhojen kastelusta laskettelurinteiden lumettamiseen. Uusi jätevesiasetus ohjeistaa jo taajamien rinnalla myös pienet mummonmökkit vesien ja jätevesien käsittelyyn. Kuten sanoin niin yhdyskuntien valvonta lienee kunnossa, mutta laajemman resurssienkäytön osalta teollisuuden ja maatalouden osalta valvonta pettää.

Tässä yhteydessä pysähdyn aina kysymään – mistä alkaa Itämeren saastuminen. Se alkaa kuulkaa Saarijärveltä. Yhdyskuntien, maatilojen ja metsäalueiden valumat kulkeutuvat etelään ja länsirannikolle. Voisiko tehokkaammalla maatalousteknologialla esim. suorakylvöllä olla ravinteita säästävää ja pintavirtaamia hidastavaa vaikutusta. Kun asia näin on, niin siitä on puhuttava ja suorakylvöä myös intensiivisesti tuettava. EU:n maataloustukien ympäristöpainotus voisi kohdistua myös maatilojen ja metsäalueiden käyttämän teknologian uudistamiseen sekä valumia koskevan korkeatasoisen tutkimuksen tukemiseen.

Palataan käymäläjätteisiin. Tässä asenneilmastossa on vaikeaa luoda menettelytapoja kuivakäymälöiden sijoittamiselle asuntomessutaloihin tai edes merkittävän huussikulttuurimme säilyttämiselle haja-asutusalueilla. Tietenkin voimme edistää asiaa parannetuin teknisin erottelukeinoin, sekä opeilla siitä, miten kiinteä jäte kompostoidaan seuraavan kesän mökkiviljelmien lannoitteeksi.

Tämän seminaarin järjestäjätaho Huussi r.y. ansaitsee meidän kaikkien vilpittömät onnittelet kansainvälisen seminaarin järjestämisestä ja toivotukset tämän suomenkielisen osion esitelmien ja paneelin onnistumisesta. Kun nyt viime kesän RIO+20 konferenssin asiakirjassa tunnustetaan vesi ja sanitaatio ihmisoikeudeksi, ollaan jo pitkällä.

Kokonaisuudessaan olemme brändänneet huussin pihan perältä paraatisaleihin.

CV Kari Karanko

Ulkoasiainneuvos, suurlähettiläs

Syntynyt Suomussalmella 12.3.1941. Puoliso ja kaksi aikuista lasta sekä yksi lastenlapsi. Valmistunut kansakoulunopettajaksi 1965 Jyväskylän yliopistosta ja ekonomiksi 1969 Helsingin kauppakorkeakoulusta. UM:n palvelukseen syyskuussa 1970, eläkkeelle maaliskuussa 2009.

Erityisavustajana Suomen suurlähetystössä Dar es Salaamissa, Tansaniassa 1971-74, kehitysyhteistyösihteerinä Suomen suurlähetystössä Lusakassa, Sambiassa 1974-76 ja kehitysyhteistyöneuvoksena ja Suomen suurlähetystön ensimmäisenä päällikkönä Colombossa Sri Lankassa 1980-82.

Toimi Suomen suurlähettiläänä Dar es Salaamissa ja alueella mm. Mosambikissa ja Burundissa 1988-93 sekä suurlähettiläänä Windhoekissa, Namibiassa ja alueella mm. Angolassa, Botswana ja Sambiassa 1998-2000. Va.asiainhoitajana Karanko toimi Suomen Katmandun suurlähetystössä Nepalissa lokakuusta 2006 maaliskuuhun 2007.

Karanko kutsuttiin kunniavierana joulukuussa 2005 Tansanian presidentti Jacaya Kikweten virkaanasettajaisiin 21.12.2005 erityisenä huomionosoituksena pitkäaikaiselle työlleen Tansanian hyväksi.

Suomessa Karanko on työskennellyt erilaisissa kehitysyhteistyötehtävissä mm. KYO:n suunnittelutoimiston päällikkönä, maa- ja metsätoimiston päällikkönä sekä kehitysavun evaluoinnin ja sisäisen tarkastuksen päällikkönä, jossa tehtävässä ollessaan hän toimi myös EU:n kaikkien ohjelmien ja instrumenttien evaluointia koskeneen selvitysryhmän johtoryhmässä 1995-98 sekä OECD:n evaluointiryhmässä..

Syksyllä 2000 Karanko määrättiin ulkoministeriön poliittisen osaston kansainvälisen ympäristöyksikön päälliköksi, jossa tehtävässä Karanko toimi kv.ympäristöpolitiikan, kestävä kehityksen, ilmasto-muutoksen ja muiden globalimuutoksia aiheuttavien aihealueiden ml. vesikysymykset parissa. Karanko siirtyy 1.6.2005 erityistehtävään Afrikan köyhyyteen ja kriiseihin liittyvien ongelmien ratkomiseen, jossa tehtävässä toimii myös Nepalin komennuksensa jälkeen maaliskuusta 2007 lähtien eläkkeelle siirtymiseensä saakka 31.3.2009..

Läpi koko työelämänsä Karangolla on ollut laaja kosketuspinta kansalaisjärjestöihin sekä kotimaassa että ulkomailla.

Kari Karanko oli Uudenmaan Virkistysalueyhdistyksen johtokunnan jäsenenä 2004-2008. Hän on Crises Management Initiatiiven (CMI) jäsen sekä Kansalliskielten tukiyhdistys r.y:n hallituksen jäsen ja Jyväskylän yliopiston kunnianeuvoston jäsen sekä EKO-säätiön valtuuskunnan puheenjohtaja. Kari Karanko on sotilasarvoltaan luutnantti. Hänelle on myönnetty Joensuun yliopiston ja Teknillisen korkeakoulun mitalit sekä Suomen 4H-liiton kultainen ansiomerkki.